

Slovo k povzbuzení na sobotu 23. ledna 2021, bl. Jindřicha Suso
Biblická čtení: Žid 9,2-3.11-14; Ž 47; Mk 3,20-21

Milé sestry, milí bratři,

na dnešní den v liturgickém kalendáři platném pro naše diecéze nepřipadá – krom pravidelné možnosti sobotní památky Panny Marie – žádný liturgický svátek ani žádná jiná závazná památka. I z toho důvodu je možné si připomenout nějakého světce, jehož památka na tento den připadá v jiných zemích anebo řeholních komunitách. Jedním z nich je u nás, pokud nemáme blízko k dominikánskému řádu anebo se blížeji nezajímáme o dějiny středověké mystiky, spíše nepříliš známý blahoslavený Jindřich Suso.

Spolu s ním se dostáváme do vrcholného (či spíše již pozdního) středověku, do století čtrnáctého. Jindřich se narodil se 21. března roku 1295 či 1297 v Kostnici. Pocházel z urozené rodiny a především díky své velmi zbožné matce již ve třinácti letech vstupuje do Řádu kazatelů, k dominikánům, v té době již velkého a zejména učeného řádu. Pro své nadání je brzy poslán na generální řádová studia do Kolína, kde se mimo jiné stává žákem slavného dominikánského učence, Mistra Eckharta. Jeho mystická „negativní teologie“ (teologie zdůrazňující Boží tajemství, jeho naprostou přesažnost a nepoznatelnost) mladého Jindřicha ovlivní na celý život. Po studiích se vrací zpět do Kostnice, nicméně jako Eckhartův žák musí také čelit různým podezřením z hereze. I to asi přispěje k jeho vnitřnímu obrácení, k jasnému rozhodnutí žít naplno nejen ideály dominikánského řádu vlastní, ale k nastoupení cesty naprosté askeze, cesty, kterou chce uvést mystickou teologii v životní praxi.

Působí pak na vícero místech a postupně se stane nejen slavným kazatelem a vyhledávaným duchovním vůdcem (zejména v ženských konventech řádu), ale už za svého života je mnohými svými současníky považován za světce. Vzhledem ke své blízkosti k mystickým proudům, tehdy budícím v církvi nejedno podezření, musel i později čelit různým podezřením z hereze, nicméně byl vždy – po právu – rehabilitován. Umírá v pověsti svatosti 25. ledna roku 1366 v Ulmu (v městě na Dunaji, na hranici dnešního Bádensko Vírtemberska a Bavorska). Za blahoslaveného je prohlášen až dlouho po své smrti, po staletích úcty, a to (*per viam cultus*) až roku 1831 papežem Řehořem XVI.

Tak čteme v Jindřichových životopisech...

V nich (jakož i v dílech pojednávajících o dějinách mystiky a filozofie) se dočteme, že Jindřichovým největším a nejznámějším dílem je *Exemplar*, „Vzorová kniha“. I on v ní podobně jako řada jeho současníků chce předložit čtenáři jakýsi ucelený návod, vzor duchovní cesty křesťanské dokonalosti, mystické cesty k Bohu. *Exemplar* představuje jakousi syntézu Susových děl a jeho myšlení, syntézu vytvořenou jím samým, dnes bychom ji možná označili za „Souborné dílo“ či „Sebrané spisy“. Jedná se o čtyři knihy: První z nich, „Život“ má formu duchovní autobiografie (aniž by ovšem sám sebe kdekoli jmenoval, hovoří o sobě stále jako o „Služebníku“, navíc ve třetí osobě) a autor v ní rozvíjí základní schéma (své) duchovní cesty. Druhou část tvoří *Knížička věčné Moudrosti* obsahující konkrétní duchovní rady, třetí je *Knížička Pravdy*, ta pojednává o některých otázkách scholastické a mystické teologie. Čtvrtou část pak tvoří *Knížička dopisů*.

Susova duchovní cesta má vlastně klasické schéma, je určitou variací známé trojdílné, trojstupňové cesty, jakou už ze zkušenosti vypracovala mnišská mystika: Cesta očištná – cesta osvětlná – cesta sjednocující (*via purificativa* – *via illuminativa* – *via unitiva*). Podobné schéma najdeme jistě u řady dalších jemu podobných učitelů duchovního života, zejména vrcholného a pozdního středověku, kdy mystika kříže byla jedním ze středobodů veškerého duchovního života.

Cílem této duchovní cesty u blahoslaveného Jindřicha je pochopitelně sjednocení duše se samotným Bohem skrze Krista v síle Ducha svatého: Nejprve člověk musí následovat Kristovo utrpení, nejen o něm rozjímat, ale i je nějak nést na svém vlastním těle, a to skrze askezi a umrtvování. Druhým krokem na duchovní cestě dokonalosti je opouštění sebe

samého, dání se zcela do služeb Kristových, stání se jeho služebníkem, duchovním rytířem. A třetím, vrcholným stupněm je pak dosažení výšin duchovního života, kdy duše již velmi zblízka, byť stále ještě v tomto životě, nazírá nedostižitelná a neproniknutelná Boží tajemství. To, v čem by nás duchovní nauka a duchovní cesta blahoslaveného Jindřicha Susa měla zvláště oslovit, je možná několik následujících momentů:

Zaprvé je to životopisná okolnost, která stojí v počátcích jeho mystického zrání, mystického poznání samotného Boha: Jeho radikální rozhodnutí žít své řeholní povolání skutečně a naplno. On měl totiž, jak říkají jeho životopisci, ve skutečnosti původně spíše nakročeno stát se sice nesmírně vzdělaným, ale víceméně vlažným, jednou nohou ve světě zůstávajícím řeholníkem. Až okolnosti kolem odsuzování Eckhartovy nauky a problémy s tím spojené ho přiměly k vnitřnímu obrácení a zásadní změně (přísnosti řeholního) života

Bez skutečného obrácení, bez touhy po obrácení, bez touhy žít vlastní křesťanství naplno a opravdově – podle Božího povolání, které je každému z nás dáno – nemůže být skutečného poznání Boha a jeho tajemství. Lze žít křesťansky polovičatě, ve všech našich stavech, lze křesťanství uchopit minimalisticky, že se vyvarujeme aspoň těch nejhorších hříchů vyvarujeme a Boha neopustíme. I to je dobře, Bohu díky za to, Bůh je milosrdný i k (nám) polovičatým křesťanům. Jindřich Suso nás však učí, že je to škoda, možná ukrutně škoda...

Zadruhé je to jeho radikální – pro oči dnešní doby až neúnosně přehnaná – askeze, sebe umrtvování, až fyzické drásání vlastního těla: Nošení zíněných košil, posetých zevnitř hroty hřebů, spaní na podobném loži, každodenní bičování se ostrými důtkami, bdění v chladu a mrazu a tak dále. To s největší pravděpodobností nejsou univerzální příklady ke konkrétnímu následování. Takové praktiky musíme chápat spíše jako plod středověké někdy až přepjaté touhy se sjednotit s Kristovým (fyzickým) utrpením na kříži a jako součást Jindřichovy osobní cesty svatosti, zejména na jejím prvním stupni. I Jindřich, jakmile skrze askezi dospěl blíže k Boží lásce a poznal blíže Boží moudrost, nejpřísnější sebe trýznící praktiky opustil.

To, co je ale univerzálně platné, je jeden z cílů, samotný smysl Jindřichovy cesty askeze: Skrze snášení utrpení se přiblížit k Bohu. Díky Kristovu kříži se totiž každé lidské utrpení může stát cestou k připodobnění se Pánu Ježíšovi, cestou k dokonalosti. A v tom bychom Jindřichova příkladu následovat měli. Nemusíme si tělesná utrpení sami vytvářet, nemusíme se bičovat anebo si do spodního prádla navlékat hřebíky či jimi prokládat své lůžkoviny, nemusíme chodit spát na mráz, abychom se připodobnili malému Ježíškovi v jesličkách, a tak dále. Měli bychom ale umět všechna trápení, která na nás už tak doléhají, nejen tělesná ale i duševní či vztahová, pochopit a uchopit jako příležitost připodobnění se Pánu Ježíšovi, jako tajemné sjednocení se s jeho utrpením, jako ještě tajemnější nadlehčování jeho kříže.

A třetím – a snad nejvýraznějším momentem – je Jindřichův akcent na Boží lásku. Jeho mystika je plná uchvácení Boží láskou, o Boží lásce byla i většina jeho kázání. Žár Boží lásky je důvodem askeze, je silou plného zřeknutí se sama sebe, je obsahem, zkušeností tajemného přebývání v Bohu a Boha v duši. Boží láska stála již u Jindřichova obrácení, provázela ho po celý zbytek života a je jeho nebeskou radostí. Jedině snaha nějak opětovat tuto nekonečnou lásku je vysvětlením a ospravedlněním nám jinak tak těžko pochopitelné drastické askeze. Ostatně Jindřich sám se proto nenazýval „z Hory“ (jak znělo přízvisko jeho rodiny), nýbrž jako *Amandus*, „Ten, který je hoden lásky“ (myšleno lásky Boží), sám si dal přídomek *Suso* či *Seuß*, znamenající snad něco jako „Sladký“ (podle sladkosti Boží lásky, kterou ve své mystické zkušenosti směl zakoušet).

Kéž bychom byli otevřeni sladkosti Boží lásky a kéž bychom ji zakusili. Kéž bychom díky tomu sami zahořeli láskou, zatoužili se k Bohu a Kristu ukřižovanému stále více přibližovat, stále více opouštěli sebe samé pro Boha z lásky k němu, kéž bychom láskou k Bohu a k lidem se snažili naplnit čas svého života a z lásky jednat. Je asi lepší se zmýlit v nějakém projevu skutečné lásky k Bohu a lidem, než tuto lásku nemít a přitom (zdánlivě) dělat vše správně...

Možná stojí za to se začíst do některého ze spisů blahoslaveného Jindřicha Suso...